

János balra voksol

A száz évvel ezelőtti Szegeden még javában virágzott a „korteshordó” divatja. Számos olyan követjelölt akadt, aki fennen hangoztatta a hagyományos 48-as elveket, de ha lezárt a hordóró, hivatalos ténykedésben rögvést törvénytelennek, bűnnek, lázadásnak bélyegezte meg a magyarok szabadságharcát...

Az 1872-es Szegedi Híradó hasábjain gyakran találkoztunk pellengérré állítva ilyenekkel, akik tele-szájjal hirdették a kossuthi elveket, de ha érdekelt úgy kíváncsi, nyomorult forintokért megadták függetlenségüket „meggyőződésükét”.

A lólab bizony sokszor kilátszott. Úgy is mondhatnánk, ismerte a rovarvilág metamorfózisát, ez olyan „biológiai csoda” lehetett...

tett; amikor a nap-sugarban csapongó lepkeből újra csúszómászó féreg, hernyó lett...

Már ebben az időben is cicáltak a fényes pandúrtollak. Példa is akadt rá:

— Hát maga mi-csoda párti, János gazda? — kérdezi egy városi lakos egy tanyasítól.

— En bizony, kérem alásan... a szögény pártan vónék!

— Hát aztán kire voksol azzal a szögény párttal?

— Mán aztat maj' csak akkó tuggyuk móg, ha nétan beparrancsónak bennünket...

— No, most már elhiszem, hogy csak akkó szegény párti, János gazda, mert még az eszével is más gazdálkodik...

A kortesnóta így szólit abban az időben:

„...Sok szépet szólt a volt követ,

De a népért semmit [sem tett; Ne ámtsa többet [beszéd A mi népünk szívét, szését:

Éljen...!”

A nóta a Kossuth-dallamra szült, s a végére oda lehetett illeszteni az éppen pártfogolt követ nevét.

A kortesnóta egyszerű szövegéből is kitűnik, hogy a választásoknál nagy szerepet játszik az ész és a szív. De főleg az utóbbi.

Egy ugyancsak tanyasi ember — nevezzük Makra Jánosnak, a földnélküliek fajtájából — elfog egy ismerős úriembert a város-háza tövében:

— Ugye, mögismer engöm a ténsúr?

— Hát... hogyné ismernélek...

— Ugyan... a Krisztus álgya mög! Gyűjjék csak akkó be velem az urak-hon (az összeíró bi-

zottsághoz). Nem ismernek, osztán azért nem is vöttek be választónak... a ténsúr szavára csak maj' beírnak, tudom...

— Hát, mondd meg csak János, melyik pártan is vagy te?

— No... mán csak tuggyat a ténsúr! — Csak bal oldalról ver a szíve az embőrnék!?

— Nini! — jön észre az úriember. — Hiszen most jut az eszembe, hogy maga nem is az a Makra János, akit én ismerlek. Nem is a fölső-tanyán lakik, hanem az alsón... aztán nem is János, hanem Péter... No, az isten áldja meg...

S az úriember valami sürgős dologra sietve — távozott. Ekkorra aztán észhez tért az atyafi is. Bosszúsán morogta az eltávozott után:

— Ejnye, de hírtelen jobbra állott az esze...

— Ugyan... a Krisztus álgya mög! Gyűjjék csak akkó be velem az urak-hon (az összeíró bi-

zottsághoz). Nem ismernek, osztán azért nem is vöttek be választónak... a ténsúr szavára csak maj' beírnak, tudom...

— Hát, mondd meg csak János, melyik pártan is vagy te?

— No... mán csak tuggyat a ténsúr! — Csak bal oldalról ver a szíve az embőrnék!?

— Nini! — jön észre az úriember. — Hiszen most jut az eszembe, hogy maga nem is az a Makra János, akit én ismerlek. Nem is a fölső-tanyán lakik, hanem az alsón... aztán nem is János, hanem Péter... No, az isten áldja meg...

S az úriember valami sürgős dologra sietve — távozott. Ekkorra aztán észhez tért az atyafi is. Bosszúsán morogta az eltávozott után:

— Ejnye, de hírtelen jobbra állott az esze...

— Ugyan... a Krisztus álgya mög! Gyűjjék csak akkó be velem az urak-hon (az összeíró bi-

zottsághoz). Nem ismernek, osztán azért nem is vöttek be választónak... a ténsúr szavára csak maj' beírnak, tudom...

— Hát, mondd meg csak János, melyik pártan is vagy te?

— No... mán csak tuggyat a ténsúr! — Csak bal oldalról ver a szíve az embőrnék!?

— Nini! — jön észre az úriember. — Hiszen most jut az eszembe, hogy maga nem is az a Makra János, akit én ismerlek. Nem is a fölső-tanyán lakik, hanem az alsón... aztán nem is János, hanem Péter... No, az isten áldja meg...

S az úriember valami sürgős dologra sietve — távozott. Ekkorra aztán észhez tért az atyafi is. Bosszúsán morogta az eltávozott után:

— Ejnye, de hírtelen jobbra állott az esze...

— Ugyan... a Krisztus álgya mög! Gyűjjék csak akkó be velem az urak-hon (az összeíró bi-

zottsághoz). Nem ismernek, osztán azért nem is vöttek be választónak... a ténsúr szavára csak maj' beírnak, tudom...

— Hát, mondd meg csak János, melyik pártan is vagy te?

— No... mán csak tuggyat a ténsúr! — Csak bal oldalról ver a szíve az embőrnék!?

— Nini! — jön észre az úriember. — Hiszen most jut az eszembe, hogy maga nem is az a Makra János, akit én ismerlek. Nem is a fölső-tanyán lakik, hanem az alsón... aztán nem is János, hanem Péter... No, az isten áldja meg...

S az úriember valami sürgős dologra sietve — távozott. Ekkorra aztán észhez tért az atyafi is. Bosszúsán morogta az eltávozott után:

— Ejnye, de hírtelen jobbra állott az esze...

— Ugyan... a Krisztus álgya mög! Gyűjjék csak akkó be velem az urak-hon (az összeíró bi-

zottsághoz). Nem ismernek, osztán azért nem is vöttek be választónak... a ténsúr szavára csak maj' beírnak, tudom...

— Hát, mondd meg csak János, melyik pártan is vagy te?

— No... mán csak tuggyat a ténsúr! — Csak bal oldalról ver a szíve az embőrnék!?

— Nini! — jön észre az úriember. — Hiszen most jut az eszembe, hogy maga nem is az a Makra János, akit én ismerlek. Nem is a fölső-tanyán lakik, hanem az alsón... aztán nem is János, hanem Péter... No, az isten áldja meg...

S az úriember valami sürgős dologra sietve — távozott. Ekkorra aztán észhez tért az atyafi is. Bosszúsán morogta az eltávozott után:

— Ejnye, de hírtelen jobbra állott az esze...

Az úton végig kell menni

Marosán György könyvéről

Visszaemlékezéseinek első kötete, a Tüzes kemence, az eszmélés, s az osztályharc tudatos vállalásának krónikája volt, egészen a felszabadulásig. A mostani, második könyv már a küzdelmekben edzett, érett politikus sorsán át világítja meg azokat a mozzanatokat, amelyek végül is történelmi jelentőségű lépéshez, a két munkaspárt egyesüléséhez vezettek. Marosán jelen munkája az 1945–1948 közötti három esztendő öleli fel, azt az időszakot, amikor a reakció támadásból fokozatosan védekezésre szorult, s amikor a népi demokrátiás állam minden egyes pillérét csak rendkívül bonyolult harc árán lehetett létrehozni. A szerző nagy érdeme az a közvetlen, személyes hang, amellyel minderről szólni tud, visszaemlékezései vonzerejét elsősorban mégsem ez, hanem a szubjektív előadásmóddal párosult őszinteség adja.

Nem volt könnyű eljutni odáig a szociáldemokrata pártban, hogy tisztázódjék: ki hol áll, s mit akar. Am nem bizonyult simábnak az a folyamat sem, amelynek eredményeként létrejött a kommunizálkláló együttműködés. Marosán nyíltan, s más visszaemlékezéseknél sűrűn föllelhető utólagos okoskodás nélkül ír minderről, találóan érzékeltetve, földidézve azt a politikai légkört, amelyben a sodró lendületű események lezajlottak. Jó érzése van a tömörítéshez, a lényeg megragadásához — a kiszagda vezérével, Nagy Ferenczel folytatott rövid párbeszéde például alig több egy oldalnál, de mindent közöl az akkori kiszagda taktika jellemzőiről — s ezért könyve izgalmas.

Amit eddig elmondunk, jelzi ugyan a mű értékeit, de igazi rangját nem mutatja meg. E rang abban van, hogy szinte észrevétlenül, de valójában minden esemény mögött megmutatja a mozgató erőket, azokat a politikai szándékokat, amelyek — akár a földosztásról, akár a csendőrség fölszámolásáról, az államosításról, a forint megteremtéséről legyen szó — hol rejtve, hol nyíltan drámaivá tették a hatalomért folytatott küzdelmet.

P. I.

Kell-e bornak cégér?

A jó grafikájú, szövege reklám, hirdetés meghök-kent, megállít és elgondolkoztat. Nagyjából ugyanezt cselekszi velünk a „rossz” reklám is azzal az utózzel, amit bosszankodásnak szokás nevezni. Vannak kettős arcú reklámok is, már ami az asszociációt illeti az értelmezésben. Itt van például egy újabb című gyufafaskatulya. Rajta szöveglével — a szegedi fogadalmi templom, amelyet egy fejte-tőre állított piramis — elképzelhetően egy fűrt szőlő — tart. S fölötté a félreért-hetetlen felszólítás: „Fo-gyassza a szegedi pincegaz-daság palackozott borait.”

Reklám nélkül az isten-nek se megy a bor. Hiába no, nem vagyunk ivós nem-zet. Akkor meg mi a fené-nek költünk súlyos ezreket a másik oldalon az alkoholiz-mus ellen szóló plakátokra? Apórol! Nem láttam még gyufaskatulyán olyan címkét, amely az alkohol túlzott fo-gyaszta ellen győzködne nap mint nap, amint tíze-rek veszik kezükbe a doboz-kát. Nem valószínű, hogy ez a címke rontaná a gyufa-íránti keresletet, viszont egy kicsit csökkenthetné a nálunk amúgy sem szerény szeszifogyasztást.

L. F.

„Sajtol” öntözőcsatorna

Önjáró talajtömítő beren-dezt terveztek a grúz hid-rotechnikai kutatóintézetben öntözőcsatornák kialakításá-ra. A gép percenként 96 ütést mér a talajra, ami egyenlő egy másfél tonnás acéltömb leejtésével kétmé-teres magasságból. Ez a nyomás kisajtolja a 170 cm széles csatornát a talajban, annyira tömörítve, hogy még acéleléket is nehéz belevetni. Egy ilyen öntöző-csatorna 7–8 évig szolgál, a vizet alig-alig engedi át, ezért nagyon gazdaságos.

A szakemberek kiváló mi-nősítést adtak a gépnek, sőt egy olasz mezőgazdasági folyóirat „a gépesített föld-művelés csodájának” neve-zte. Az így épített öntözőcsa-tornák negyvenszer olcsób-bak a hagyományos mód-szerrel épített csatornáknál.

M. O.

Életvesztély

Az ítélet természetesen a bíróságra tartozik. A tárgyalás csak most kezdődött, s bizony időre volt szüksége a tárgyaló tanácsnak, amíg a kereken 25 vádlott személyi adatait felvette. Nem kétséges, hogy mindenki megkapja majd a büntetést, szigorúan, de igazságosan, ahogyan a törvények megszabják. Mégis: Domszky József és huszon-negy társának ügye, amelyet a napokban kezdett tárgyalni a Fővárosi Bíróság, ismét egy olyan ügy, amely nemcsak a bíróságra tartozik. Ami a KPM Autóközlekedési Tanintézeténél történt ismét figyelmeztet arra, hogy némelyek semmi eszköztől nem riadnak vissza, hogy maguknak előnyt szerezzenek.

A vádlat azzal vádolja Domszky Józsefet, hogy jogtalan előnyt fogadott el. Jogi nyelven így mondják, ha valakit megvásárolnak azért, hogy hivatali kötelességét megszegje, s az őt lefizetők szája fze szerint cselekedjen. Mert ne kerüljessük a dolgot: Domszky József, aki a tanintézetben a gépkocsivezetői tanfolyamok szakfel-ügyeletét látta el, néhány oktatóval együtt eladta magát olyanoknak, akik nem voltak hajlandók tisztessé-gesen megtanulni a KRESZ-t, s úgy vizsgára menni, hanem úgy vélték, hogy pénzzel mindent el lehet intézni. Nos, néhányuknak ez sikerült is. A vizsga előtt síperen megkapták a „puskát”, vagyis a helyesen kitöltött tesztlapokat, s bizonyosak lehettek benne, hogy ha azt átmásolják a vizsgapapírra, nem hibázhatnak.

Az ember csak ámul és bámul: tulajdonképpen rengeteg energiát fordítottak a megvesztegetők az ügyre, hiszen azért egészen nyíltan még sem csinálhatták a dolgot a korrumpáltak, s idő-be tellett, amíg kapcsolatot találtak hozzájuk a korrumpálók. Akinek erre van esze és energiája, talán lett volna

arra is, hogy megtanulja a közlekedési szabályokat, s megjegyezze, hogy melyik közlekedési tábla mit jelent. Végére is ez nem ördöndőség, viszont a szó szoros értelmében élet-halál kérdése lehet. S aztán csodálkozik a megvesztegetetteken: miként egyeztethették össze a lelkiismeretükkel ezt a csalást, hiszen a felkészületlen gépkocsivezető a volán mögött nemcsak önmagára, hanem másokra is életvesztélyt jelent.

Sajnos, leginkább szörnyűködni lehet ezen az ügyön. Többek között azon a bátorságon, amelyet az érintettek vettek maguknak. Mi-

ből gondolták, hogy éppen ők nem fognak lebukni, ők folytathatják büntetlenül hosszú ideig az üzelmeket? Mert az igaz, hogy sajnos, még létezik korrupció, de az is igaz, hogy a megvesztegetettek azért rendszerint el szokták nyerni büntetésüket.

Bizony nem közönséges bűnügy, amit most kezdett tárgyalni a Fővárosi Bíróság. Jó lenne, hogyha sikerülne a közvélemény erejével is újtájt állni a hasonló ügyeknek, még akkor is, ha azok nem ilyen súlyosak, vagy éppenséggel nem üti-ügyön. Többek között azon a bátorságon, amelyet az érintettek vettek maguknak. Mi-

BERCZELI A. KÁROLY

Hullámsír

33.

II.

A Boldogasszony út kissé egyenetlen köve-zetén halk surrogással gördült tova a városi hintó. Néha meg-megzökkenett annak jelöl, hogy ezen az úton nemcsak gumikerekű hintók közlekednek, hanem nagy parasztszekerek is, melyek az Alsóvárosról s a tanyavilágból feltornozva hozzák a piaci árut, hiszen ez az út is a központba vezet, a Palánkba, ahol a föld-művelők, iparosok, kertészek termékeiket a leg-megfelelőbbben tudják értékesíteni. Aztán a vas-úti szállítmányokat is ezen az úton juttatják el rendeltetési helyükre, s ezek a megterhelt kocsik, társzekerek alaposan megviselik az örö-kösen javításra szoruló kikövezett úttestet. S hozzá ez a zegernyes, szeszélyes tél is, mely hol hózáport zúdít a városra, hol tavaszi-as olvadással növeli a locspocst, ez sem kedvez az utaknak, melyeknek java még ráadásul köve-zetlen is, s a nép, hogy el ne merüljön a fe-neketlen sárban, deszkapallókat fektet a házak elé s így szomszédol, vagy vág neki nagyobb távolságoknak.

Pedig ez csöndes, békés nap, nincs se heti-piac, se nagyvásár, mint legutóbb is, amikor a nép özönlött a Dugonics térre (mely pár éve még Búzapiac névre hallgatott), a kocsik ott gyülekeztek a Kereszt utcában, s csak néhány lovasrendőr ácsorgott közöttük, hogy eligazít-sa őket s helyet biztosítsa a járókelőknek is. Ezek meg jöttek, lökdösték egymást s nagy lármával alkudoztak dísznóra, malacra vagy takarmányfélre, de volt keletje a kucsma-nak, szürnek meg a subának is, bár ez utób-biak nagy választékban kínálgatták magukat a régi Zsótér-ház előtt, a városháza szomszéd-

ságában, ahol többen sátrakat is vertek vagy egyszerűen földre terített ponyvára rakták ki portékájukat. Itt aztán mindent árultak, csiz-mát, papucst és száféle edényt, kőcsöngöt, s ha valakinek kedve kerekedett paprikát vagy tar-honyát vásárolni, hát csak elsétált a szomszéd-os városi Bérház elé, mert ott trónoltak a ko-fák nagy vörös zsákjaik mögött, körülbástyáz-va kecskelábú asztalokkal, melyeken még tök-mag, bagolytűdő és aszalt szilva is csábította az arravetődöket. S arravetődő itt mindig akadt, mert ez volt a köpködők gyülekezőhe-lye, itt ácsorogtak a halászos, hajósgazdák, fu-varosok, kubikosok, de még a szappanfőzők is, itt kötöttek szerződéseket valamilyen munka elvégzésére, vagy itt fogadtak föl legényeket hosszabb szolgálatra. S aki szárnyas jószágot, tojást, vagy malomkeréknyi kenyert akart venni, annak se kellett messzire mennie, mert mindezeket megtalálta egy ugránsyíra innen a Klauzál téren, ahol gyakran robbantak ki vi-táléladók és vevők között a portéka árát íle-tően, s ezek néha annyira elmérgedtek, jó-ízű káromkodásokkal fűszerezve, hogy megint csak a városi rendőrnek kellett elsimítania a viszályt.

Ilyen volt a város hetipiackor, amit alkalmá volt a hintóban ülő pesti úrnak már több-ibben megfigyelnie, de emlékezhett a nagy-vásárookra is, amikor a vár körül még cirku-szi mutatványokat is rendeztek, kőéltáncolást, kardnyelést és löftutást, vagy kint a Mars-téren összetömörülő, szűk folyosókkal elválasztott sátorlábokra, melynek legfőbb csalátka a lacikonyhá és a bormérés volt, s búzlótt is szerte a fokhagymás kolbász meg a frissen sült hús szaga. Mindenki járt-kelt, gyűsz-mekelt ide-oda, nevetett, hangoskodott, berűgött, csak a messziről jött vásári kereskedők nem ernyedtek el egy pillanatra sem, mert 7 vagy 10 krajczárért ordítva, énekelve, rigmusokat gyártva kínálták a fésűt, a pipát, a fogkefét, harisnyát s a szalagoknak kápráztatón tarka tömegét.

De most csöndes, majdnem komor volt a város, az utcák a déli órákban küönben is el-

néptelenednek a vidéken, ahol ilyenkor a házi-asszonyok már javában kutyulják az ebédet, a férfiak meg vagy dolgoznak valahol, vagy hi-vatali teendőiket söröznek és zónáznak vala-melyik vendéglőben, vagy otthon matnának, pizsmognak türelmetlenül várva az asszony főztjére. A ruganyos hintó pedig csak surro-gott tovább a lattyakos úton, mert most me-gint javában olvadt s a hólé szétfröccsent, föl-csapott a sárhányóra. A bakon a parádés ko-csis ült fekete-sötétük uniformisában, fején a jellegzetes tolltaréjos pörgekalappal, melynek hátsó részéről, mint a püspöki mitráról, két hosszú szalag lógott a pirosposztag legény vál-lára. Messzire előrenyújtott kézzel tartotta a gyeplőt (így az előkelő) s csak egy-egy kis rán-dítással serkentette a kényes lovakat a sebes-ség fokozására. Mellette — a nagyobb pompa kedvéért — a városi hajdú ült huszáros egyen-ruhájában, csáková a fején s panyókára vetett prémes mentével. Időnként összevágta a boká-ját s akkor sarkantyúi megcsendültek.

Magában a hintóban két férfi foglalt helyet, mindkettő bebugyolálva pokrócokba, mert a szél oldalt barátságtalanul fúj, s különösen a jobb oldali utas, a vendég, aki gyűrött, rán-cos arca után itélve idős embernek látszott, húzta be a nyakát fázósan feltűrt bundájába. Pedig nem fázott egy csöppet sem, de így akart védekezni az ellen, hogy kísérelje, Zom-bory Antal városi tanácsnok kérdéseket tegyen föl neki. Ettől aztán igazán nem kellett tartania, mert Zombory híres volt szófukarságáról s a polgármester azért jelölte őt ki a minisz-teri úr fogadtatására, mert biztos volt afelől, hogy nem lesz terhére a vendégnek fölösleges fecsegésével, s ami ennél is fontosabb volt, nem kotyogja ki a városi magisztrátus tanács-kozását és döntését. De a miniszteri úr külön-ben is unta ezt a várost, nem szerette, s ahogy kinézett prémes hajtókája mögül az apró há-zakra, melyek kerítéseikkel, parányi kertjeik-kel s a kerti kapuk mellett elhelyezett locáik-kal inkább falura emlékeztették, most hatá-rzóttan megvétést és ellenszenvet érzett vele szemben.

(Folytatjuk.)